

ROBERT WALSER

En by

En dag, midt på sommeren, ankom jeg til en by, jeg engang havde boet i, men nu ikke guset i mange år. Den så så bleg, så farveløs ud, byen, at jeg blev bange for den. Jeg gik gennem de gammelkendte gader i den formodning, at synet af dem ville fornøje og oplive mig, men det var helt anderledes, synet nedslog mig, og en sælsom, ubeskrivelig modløshed gik gennem min skuffede sjæl. Alt forekom mig så dødt, folk så ud som spøgelse. Uglad stirrede de blege huse på mig, og jeg betragtede til gengæld dem fuld af mistillid. Kvinderne forekom mig ikke at være kvinder, mændene ikke mænd, og jeg selv var blevet til et ulykkeligt spøgelse i de spøgelsesagtige og ulykkelige omgivelser. Den elektriske sporvogn tog sig vanvittig ud, hele byen gjorde samme sorgfulde indtryk på mig som en trist, håbløs drøm. Bøjet af uroen og nedslået af de dårlige indtryk gik jeg ind på et værtshus for at forfriske mig lidt, men jeg fandt kun nye rædsler. „Hvorfor kom jeg dog hertil,“ tænkte jeg, og jeg forlod salen. I den gade, jeg nu gik hen ad, lugtede der som af forfærdelse. Et gammelt sminket kvindfolk smilede skrækkeligt ned til mig fra et vindue. Jeg følte det, som om mordet havde hjemme heromkring. Jeg længtes efter en dybde, efter en kølighed, men alt omkring mig var fladt, kvalmt og tomt. Støv i de trange, frygtelig små gader, hvor dværge og utøjsagtige dyr syntes at leve og bo og ikke mennesker. Vinduerne grinede til mig som grimasser, og de åbne gadedøre så ud, som var de vidt åbne for al slags forræderi, last og forbrydelse. Ingen dyd, ingen ærlighed, ingen hæderlighed syntes mulig mere i denne verdensforladte by, jeg kunne ikke finde et barneansigt, børnene syntes at være døde i denne by af stivnende og stirrende forfærdelse. Jeg gik rundt som såret, jeg havde helst sat mig ned på gaden og hylet, som et dyr, som en stakkels hund, der har mistet sin kære hjertensgode herre. Uden

stjerne var denne by, uden sol og uden måne. Sørgmodig gik jeg videre. Da droges jeg ind i et hus, o, ind i et hus, som jeg førhen så ofte var gået ind i. I det hus havde jeg engang boet, og hvor glad jeg var gået ud og ind. Nu kunne jeg slet ikke forstå det mere. Frygtsom gik jeg op ad trappen, der var dårligt holdt. En beklemmelse fulgte mig op, og da genså jeg det mørke værelse, jeg i sin tid logerede i, men jeg kunne ikke kende det mere. Det lignede en kiste, og en iskold gysen løb mig ned ad ryggen. Nu gik jeg ud for at lede efter en kvinde, jeg havde elsket, men folk så fremmed og uforstående på mig, som havde jeg forhørt mig om en kvinde, der levede for tusind år siden. Hvor sød, hvor kærlig hun havde været. Jeg følte endnu hendes hånds blide kærtegn på min pande, og jeg havde det, da jeg nu gik videre på min vej, som ville hun træde hen til mig og kysse mig. Men jeg mødte ingen, der kendte mig. Alt, alt var fremmed. Intet var noget værd for mig, og jeg var intet værd for alle dem, alle de fremmede. Jeg vendte byen ryggen og vandrede videre.

På dansk ved Karsten Sand Iversen

ROBERT WALSER

Den driftige og den dovne

Jeg indrømmer, at det har voldt mig den største umage at finde på den historie, jeg her fortæller, selv om man måske vil synes, at den er lidt fjollet. Den handler om en doven driftig og en driftig doven. Man bør lægge mærke til, at den driftige med al sin egeragtige driftighed stod langt tilbage for den dovnes grove dovenskab, hvilket han undrede sig ikke så lidt over, hvad der er særdeles forståeligt. Det besynderlige og bemærkelsesværdige ved den enfoldige og dumme historie, der heldigvis ikke gør for store omstændigheder af sig, er, at den driftige i grunden er den dovne og den dovne i grunden den driftige, og det fordi den driftige desværre egentlig kun var alt for driftig og fordi den dovne med hele summen af sin dovenskab heldig- eller uheldigvis hævdede sig strålende ved slet ikke at være driftig og dog, i grunden, meget driftigere end den driftigste driftige, mens den driftige desværre med hele sin rigdom af driftighed og behændighed ganske vist ikke var spor doven og dog meget dovnere end den dovneste doven, hvilket i al fald er særdeles beklageligt. Den driftige overgik ganske vist den dovne i regulær driftighed, men han kom ikke desto mindre til kort og stod til sidst langt bag den dovne, der, såfremt vi ikke tager groft fejl, ganske vist langt overtraf den driftige hvad angik dovenskab, men dog ikke var nær så doven og meget driftigere, end den driftige, som han lod langt bag sig og prægtigt besejrede, troede, hvilken omstændighed nær havde fået den beklagelsesværdige stakkel til at omkomme af rædsel. Dette, min bedste læser, er historien om den driftige og den dovne eller den dovne og den driftige, som du vil, og som det behager dig. Bedøm den mildt, le ad den og bliv ikke alt for vred på dens forfatter, i hvis hoved den sad så fast, at han så sig nødsaget til at skrive den ned for at blive af med den.

På dansk ved Karsten Sand Iversen

ROBERT WALSER

Hyrden

Der ligger en i solen, nej, ikke helt. Han ligger under et højt træ med benene og de dovnende fødder i solen og hovedet, der er et drømmende hoved, i skyggen. Det er en hyrde, der ligger dér, halvt i solen og halvt i skyggen; hans dyr græsser ikke langt herfra, han kan roligt lade dem passe sig selv. Så ligger han da dér og ved ikke rigtig, hvad han skal tænke på. Han kan tænke på alt og behøver dog ikke at tænke på noget. Snart tænker han på dit, snart på dat, snart på dette, snart på hint. Tankerne kommer og går, dukker op i hans hoved og forsvinder igen; de samler sig og spredes igen, forener sig til et stort hele og opløses igen i små dele. Han har tid til at tænke, ham der ligger dér, tid til at være tankeløs og arbejdsløs. Arbejde er nok skønt og nyttigt, men hvor meget, hvor meget skønnere er det dog intet at lave, drømme og dovne dagen bort som ham, der sover dér under det høje træ. Sover han? O, fra tid til anden, bilder vi os ind, falder øjnene i af drukkenskab og træthed, af lutter lyst ved at være, sanserne svinde, og han slumrer ind i den søde bevidstløshed. At sove er skønt, men hvor skøn er dog først den milde stille opvågning, og så falder han da snart i søvn og vågner snart op, og sådan svinde og rinder troldkvinden tid, lig vindene der stryger hen over den grønne lysning, klokken fire, fem, klokken seks og syv, indtil det lidt efter lidt bliver aften og gyldent behageligt mørke svæver fra himlen ned på jorden. Hyrde, hyrde, som drømmer tiden bort, er du lykkelig? Ja, det er ganske vist, det er du, du er lykkelig. Dystre tanker kender du ikke, vil du ikke kende. Tynges dit sind, så vender du dig om på den anden side eller griber instrumentet, som du altid har hos dig, og spiller musik, og snart omgives du atter af sollys munterhed. Nå, så lader vi ham da ligge.

Han behøver ingen til at bekymre sig om ham. Han gør sig jo heller ikke egne bekymringer.

På dansk ved Karsten Sand Iversen

ROBERT WALSER

Ingen

Der var engang en, han hed Ingen. Han hørte til langfingerlavet, havde et livligt behov for at bringe orden i andre folks pengesa-ger og var en utvetydig mester i at rapse. Man kan sige, at han forstod stjæleriet fra grunden, og at hans yndlingsbeskæftigelse var at rydde op. Hans hoveddyd bestod i, at han egnede sig usædvanlig godt til midnatsbesøg hos rige mennesker. Han in-teresserede sig næsten bare lidt for stærkt for mennesker, der sukkede under en tung indtægtsbyrde. Hans stadige fornemme bekymring var at tænke på, hvordan han bedst kunne lette sten-rige mennesker. Han fratog altså med forkærlighed bekymringer, bar byrder bort og sørgede for lettelse. Ligelig fordeling syntes at være hans ideal. Der levede da en vis hr. Raroggod, ham aflagde Ingen et meget høfligt og udbytterigt besøg, idet han fratog ham bekymringer og tunge byrder, for at hr. Raroggod kunne ånde lettet op, men hr. Raroggod forstod ikke spøg, han vidste, hvem tyven var, gik til politiet for at indgive hurtig anmeldelse. "I går nat," sagde han, „var der indbrud hos mig. Det er Ingen, jeg ved det.“ „Nå,“ sagde man til ham, „jamen hvis det er ingen, så kan vi ikke hjælpe Dem. Hvorfor kommer De til os, når ingen er brudt ind hos Dem?“ – Og hr. Raroggod, som følte sig væsentligt lettet, som var blevet frataget alle mulige store pengesorger, måtte gå sin vej igen. „Ingen var hos mig. Ingen bestjal mig. Ingen gjorde det, jeg ved det helt bestemt,“ sagde han i et væk, men denne snakken nyttede ham ikke noget. Da han selv sagde, at ingen havde bestjålet ham, så har det vel også været sådan, og sagen var i orden. Hr. Raroggod ærgrede sig voldsomt, men måtte til sidst slå sig til tåls. Tyven smilede i skægget, men blev dog ved lejlighed så at sige taget i kraven og sat bag lås og slå, og dér forsvandt smilet fra hans ansigt.

På dansk ved Karsten Sand Iversen

ROBERT WALSER

Schwendimann

Engang var der en mærkelig mand. Hallo, hallo, hvad var det for en mærkelig mand? Hvor gammel var han, og hvor kom han fra? Det ved jeg ikke. Så kan du måske sige mig, hvad han hed? Han hed Schwendimann. Aha, Schwendimann! Godt, meget godt, très bien, très bien. Fortsæt så bare, hvis du vil, og sig os: hvad ville Schwendimann da? Hvad han ville? Hm, det vidste han vel ikke rigtig selv. Han ville ikke meget, men han ville noget rigtigt. Hvad søgte, hvad forskede Schwendimann efter? Han søgte ikke meget, men han søgte noget rigtigt. Forvirret, fortabt i den vide verden var han. Såh, såh? Fortabt? Aha, forvirret! Du godeste Gud, hvor skal det da ende med den arme mand? I intet, i altet, hvad ellers i? Bange spørgsmål! Folk så alle så spørgende på ham, og han på folk. O hvor ængsteligt, hvor ynkeligt! Han gik af sted, mat og tung, med vaklende usikre skridt, og skolebørnene løb drillende efter ham og spurgte: „Hvad søger du, Schwendimann?“ Han søgte ikke meget, men han søgte det rigtige. Med tiden håbede han at finde det rigtige. „Jeg skal nok finde det,“ mumlede han i sit stride sorte skæg. Schwendimanns skæg var helt forpjusket. Såh, såh? Forpjusket? Sessa! Voilà! Ud-mærket. Virkelig! Højest interessant! Med ét stod han så foran rådhuset. „Jeg er hverken til at hjælpe eller råde,“ sagde han, og da han, så vidt han vidste, ikke havde det mindste at gøre på rådhuset, gik han langsomt videre og kom til fattighuset. „Nok er jeg fattig, men jeg hører ikke hjemme i fattighuset,“ tænkte han og gik flittigt videre, og efter en stund kom han uventet til sprøjtehuset. „Det brænder ingen steder!“ brummede han og gik vrantent videre. Nogle skridt derfra kom pantehuset. „Jeg har i hele Guds vide verden ikke noget at pante,“ og et kort stykke derfra badehuset. „Jeg behøver ikke at bade!“ Da han efter nogen tid kom til skolehuset, sagde han: „De tider er forbi, da jeg gik i

skole," og gik stille videre, mens han rystede på det mærkelige hoved. „Med tiden kommer jeg nok til det rigtige hus," sagde han. Inden længe stod mester Schwendimann foran en stor, dystert bygning. Det var tugthuset. „Jeg fortjener ikke straf, jeg fortjener noget andet," sagde han dunkelt hen for sig og marcherede videre og nåede snart hen foran et andet hus, nemlig sygehuset, hvor han sagde: „Jeg er ikke syg, jeg er anderledes. Jeg trænger ikke til sygepleje, jeg trænger til noget helt andet." Vaklende gik han videre, høj, lys dag var det, solen strålede, og de kønne gader var fulde af folk, og vejret var så nydeligt, så venligt, men Schwendimann ænsede ikke det dejlige vejr. Da kom han til sit hjem, til barndommens kære hus, til sit fødested. „Jeg ville nok gerne være barn igen og have forældre, men mine forældre er døde, og barndommen kommer ikke tilbage." Tøvende, med afmålte skridt gik han videre og så dansehuset og derefter varehuset. Uden for dansehuset sagde han: „Jeg gider ikke danse," og uden for varehuset: „Jeg køber og sælger ikke noget." Da blev det efterhånden aften. Hvor hørte Schwendimann så egentlig hjemme? I arbejds huset? Han havde ikke lyst til at arbejde mere. Eller i glædeshuset? „Lyst og glæde har jeg mistet." Der gik ikke lang tid, så stod han foran domhuset, og dér sagde han: „Jeg behøver ingen dommer, jeg behøver noget andet." Foran slagtehuset mente han: „Jeg er ingen slagter." I præstehuset mente han ikke at have noget at gøre, og i skuespilhuset har folk som Schwendimann næppe noget at gøre, koncerthuset går den slags folk heller ikke ind i. Stille og mekanisk gik han videre, magtede knap nok at holde øjnene åbne, så træt var han. Han følte det, som om han sov, som om han marcherede i søvne. Hvornår kommer du mon hen til det rigtige hus, Schwendimann? – Tålmodighed, det skal nok blive fundet. Han kom til et sørgehus. „Nok er jeg sorgmodig, men jeg hører ikke hjemme i sørgehuset," og gik videre; kom til gudshuset og gik videre uden et ord og kom til et værtshus, hvor han sagde: „Jeg er ikke nogen god gæst, og ingen bryder sig om at være vært for mig," og gik videre på sin vej. Endelig, efter besværlig vandring, efter at det allerede var blevet mørkt, kom han til det rigtige hus, og så snart han så det, sagde han: „Endelig har jeg fundet det, jeg søger. Her hører jeg

hjemme." Et skelet stod i døren, han spurgte: „Mon jeg må gå ind her for at hvile ud?" Skelettet grinede så venligt og sagde: „God aften, Schwendimann. Jeg kender dig udmærket. Kom kun ind. Du er velkommen." Han gik ind i det hus, som enhver finder til sidst, og hvor der ikke bare er plads til ham, men til alle, og da han var kommet ind, segnede han om og var død, for han var kommet til dødehuset, og her fandt han hvile.

På dansk ved Karsten Sand Iversen

